

Karol Wójciak – Heródek

Chrystus Zmartwychwstały

Tematy

- Sacrum – profanum
- Sakralizacja przestrzeni
- Kolor w sztuce
- Konwencja
- Art brut

Konteksty

Malarstwo:

- Hans Memling, *Tryptyk Zmartwychwstania Pańskiego*
- Rafael Santi, *Zmartwychwstanie Chrystusa*
- Peter Paul Rubens, *Zmartwychwstanie Chrystusa*

Rzeźba:

- Madonna z Kruźlowej
- Ołtarz Wita Stwosza

Instalacja:

- Konstantin Dimopoulos, *The Blue Trees*

Performance:

- Yves Klein, *Anthropometry Performance*

Film:

- Derek Jarman, *Blue*
- Krzysztof Kieślowski, *Trzy kolory*

Tradycja:

- Oś świata – *axis mundi*
- Słupy totemowe Indian Ameryki Północnej
- Bisj – słupy ceremonialne Asmatów z Papui
- Kapliczki i krzyże przydrożne
- Słowiańskie rzeźby kultowe

Chrystus Zmartwychwstały;
drewno polichromowane; Lipnica
Wielka, 1968; w kolekcji MEK

Artysta

Karol Wójciak urodził się w 1892 roku w Lipnicy Wielkiej na Orawie. Jako ośmiolatek musiał opuścić rodzinny dom po tym, jak „udoskonalił” ubranie podarowane mu przez ojca. Żył samotnie w stajni na skraju wsi. Był nieśmiały, mówił niewyraźnie, miał problemy z porozumiewaniem się, jednak życzliwym usposobieniem i pogodą ducha zjednywał sobie ludzi. Zwracał uwagę oryginalnym wyglądem. Na głowie nosił wojskową rogatywkę, na szyi zaś kilka z bogatej kolekcji krawatów. Zachęcony snuł gawędy i grał na własnoręcznie zbudowanych skrzypcach. Jego pasją była rzeźba. Początkowo tworzył figurki zwierząt z gałęzi oraz korzeni. Mając 16 lat, sięgnął po grube, przeznaczone na opał, polana. Wykonywał z nich figury Jezusa, Maryi, aniołów i świętych. Gotowe prace umieszczał na łące, przy potoku lub drodze. Wierzył, że są w stanie zainspirować patrzących do dobrego, pobożnego życia. Sąsiedzi użyczali mu farb, ale ▼

W stronę interpretacji

Uczniowie pracują w kilkuosobowych grupach. Mogą korzystać z zasobów internetowych i/lub publikacji czasopiśmienniczych oraz książkowych, np.:

- John Gage, *Kolor i kultura. Teoria i znaczenie koloru od antyku do abstrakcji*, Kraków 2008.
- John Gage, *Kolor i znaczenie. Sztuka, nauka i symbolika*, Kraków 2010.
- *Kolor w kulturze*, red. Joanna Bielska-Krawczyk, Zofia Mocarska-Tycowa, Toruń 2010.
- Krzysztof Jurek, *Znaczenie symboliczne i funkcje koloru w kulturze*, „Kultura – Media – Teologia” 2001, nr 6, s. 68–80.
- Irina Jazykowa, *Świat ikony*, Warszawa 2003.

Ich zadaniem jest wyszukanie informacji dotyczących znaczenia koloru w kulturze i sztuce. Każda grupa opracowuje inny zakres tematyczny, np. kolor w sztuce zachodniochrześcijańskiej, malarstwie ikonowym, heraldyce, twórczości wybranych artystów (np. Andrzeja Wróblewskiego, Pabla Picassa, Marca Chagalla). Na podstawie zebranych wiadomości uczniowie opracowują wzorniki barw naśladujące rozkładane katalogi farb. Do ich wykonania będą im potrzebne szablonny znajdujące się w załączniku (**Załącznik 2**), nożyczki, kredki lub flamastry, długopisy, dziurkacz, sznurek. Ćwiczenie powinno być zakończone porównaniem wzorników oraz dyskusją na temat znaczenia barw w różnych kontekstach i konwencjach.

Twórcza odpowiedź

Uczniowie pracują indywidualnie. Ich zadaniem jest wykonanie autoportretów inspirowanych rzeźbami Karola Wójciaka. Od nich samych zależy, czy będą kierować się w stronę symbolizmu, realizmu, minimalizmu czy bogactwa wyrazu. Mają do dyspozycji kartki z bloku technicznego albo brystol. Mogą szarpać, nadrywać, wydierać otwory i kształty, zmieniać fakturę (używanie kleju, nożyczek oraz innych narzędzi jest na tym etapie niedozwolone). Powinni uwzględnić fakt, że ostatecznie praca będzie miała formę przestrzenną – należy skleić ją tak, aby powstała rolka papieru, którą można oglądać ze wszystkich stron jak rzeźbę. W czasie prezentacji prac uczniowie starają się odgadnąć, jakie cechy (fizyczne i charakteru) próbował przedstawić autor.

▼ w jego twórczości nie widzieli większej wartości. Zainteresowanie nią przyszło późno – w latach 60. XX wieku, niedługo przed śmiercią artysty w 1971 roku.

Rzeźby Heródka odznaczają się prostą, zwartą formą. Ekspresji dodają im kolory – grube warstwy farby olejnej barw czystych i bieli. Skrzydła aniołów, atrybuty świętych, stroje, a przede wszystkim szczegóły anatomiczne potraktowane są schematycznie. Przykuwający wzrok wyjątek stanowią twarze o przerysowanych, pełnych emocji oczach i wąskich, wykrzywionych w grymasie wargach.

Dzieło

Chrystus Zmartwychwstały
Heródka wpisuje się w schemat ikonograficzny charakterystyczny dla przedstawień powstającego z grobu Jezusa. Jest przepasany czerwoną szatą, ma obnażoną pierś, prawą dłoń podnosi w geście błogosławieństwa, w lewej – na znak zwycięstwa nad śmiercią i grzechem – trzyma chorągiew krzyżową. Próżno jednak szukać w jego pozie mocy, w rysach twarzy zaś oznak odniesionego triumfu. W dużych, szeroko otwartych oczach zobaczyć można smutek, napięcie i strach. Grymas ust na białej twarzy przywodzi na myśl trud męki. Zmartwychwstały nie unosi się nad Ziemią – jest z nią nierozzerwalnie związany za pomocą gwoździ.